

5. Солдатенко В. Ф. У пошуках соціальної і національної гармонії (ескізи до українського комунізму). Київ: Парламентське видавництво, 2006. 368 с.
6. Мейс Д., Панчук М.І. Український національний комунізм: трагічні ілюзії. Київ: Основи, 1997. 254 с.
7. Мазлах С., Шахрай В. До хвилі: що діється на Україні і з Україною. Саратов, 1919; перевид. Нью-Йорк: Пролог, 1967. 160 с.

УДК 323.15(477.73)"2013/2014"

Анна ЯРОШЕНКО,

здобувачка 1 курсу другого (магістерського) РВО спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізації 014.03 Історія Херсонського державного університету, м. Івано-Франківськ, науковий керівник: Батенко Г.В., к.іст.н., доцентка

РЕГІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ХЕРСОНЩИНИ)

***Анотація.** Стаття актуалізує проблематику регіональних особливостей перебігу Революції Гідності в Україні. На прикладі Херсонщини продемонстровані основні етапи, перебіг подій та наслідки революційних подій. Автором здійснено пошук опублікованих усних свідчень активістів херсонського Євромайдану, узагальнено та систематизовано наявні публікації та окреслено основні напрямки подальших досліджень.*

***Ключові слова:** Революція Гідності, євроінтеграція, Херсон, Херсонщина, Євромайдан, тероборона, площа Свободи.*

Революція Гідності стала центральною подією в історії незалежної України, адже з одного боку вона спричинила ряд подій сучасності, а з іншого боку – стала апогеєм суспільно-політичного розвитку України від початку проголошення її незалежності, а можливо і результатом більш

ранніх подій. Регіональні особливості подій Революції Гідності є надзвичайно важливими, адже дають уявлення про масштаб змін в українському суспільстві та роль периферії у розвитку подій в столиці. Херсонщина у цьому контексті є одним з найбільш перспективних регіонів для історичних досліджень.

Стан наукової розробки даної проблематики знаходиться на початковому етапі та представлений у більшості випадків публікаціями у місцевих медіа, пресі, телебаченні, тощо. найбільш вагоме значення для дослідження подій Євромайдану на Херсонщині мають спогади активістів та учасників протестів [1]. Активно висвітлювали події херсонського Євромайдану практично у режимі онлайн такі херсонські медіа як МОСТ [2], Суспільне. Херсон [3], Кавун.City [4], медіаплатформа «Вгору» та багато інших. Регіональну специфіку подій періоду Революції Гідності в Україні охарактеризувала Привалко Т. Провівши масштабну роботу зі збору усних свідчень учасників Революції Гідності у всіх регіонах України [5], вона сформулювала цікаві узагальнення та виявила багато спільних рис на регіональному рівні.

Події херсонського Євромайдану зосереджувалися на площі Свободи і розпочалися 22 листопада 2013 року з мітингу за участі близько ста осіб. Основними учасниками на початковому етапі були молодь та представники опозиції, перший намет встановила відома херсонська активістка, волонтерка та громадська діячка Валентина Крицак. За її словами «корупція в судах, в медицині і в освіті уже просто всіх дістала, тому ми були за те, щоб президент підписав угоду з Євросоюзом» [1]. Учасники акції виступали у підтримку євроінтеграційного курсу України, виголошували гасла «Херсон за ЄС!» та проводили активну інформаційну роботу серед населення та закликали приєднатися до протестних акцій.

У перші ж дні до херсонського Євромайдану приєдналися представники місцевих опозиційних партій, зокрема депутат міськради Володимир Миколаєнко, лідер місцевої «Свободи» Олег Гаврилко і

«Народного Руху» Павло Гавриш [2]. Серед активістів херсонського Євромайдану були також Оксана Дьякова, Галина Бахматова, Тарас Бузак, Артем Сопов, Руслан Сторчеус, Денис Лошкарьов, Іван Черемісін, Юрій Пекеліс, Олександр Корняков, та багато інших [2; 3; 4].

Особливістю херсонського Євромайдану можна вважати його мирний характер, хоча місцева влада готувалася до силових зіткнень і багато провокацій мали місце, але активістам вдалося спрямувати високий рівень напруги у конструктивне русло. Зокрема о. Андрій Калита у своїх спогадах зазначає: «І я пам'ятаю, що я взяв тоді на себе відповідальність, взяв мікрофон, було дуже багато свічок, деякі присутні провокували людей на агресивні дії, а я попросив людей, щоб вони запалили ці свічки та щоб з цими свічками ми кругом адміністрації пройшли у молитві, тиші, без криків, що не треба не бити вікна. Ми запалили ті свічки та пішли. Коли вже завершували свою хресну ходу кругом адміністрації, на першому поверсі в одному з приміщень були хлопці спецпризначення. Вони були в шоломах, з матами, з кийками, і я побачив, що вони сиділи в одній з кімнат, вимкнули світло. Я побачив, як вони перехрестилися та зняли каски, що вони були з людьми» [3].

Позицію місцевої влади у Херсоні під час подій Революції Гідності можна назвати обережно-вичікувальною. Відкрито у конфронтацію з активістами та мітингувальниками ніхто не бажав вступати, усі чекали розв'язки київських подій. У листопаді-грудні 2013 року на засіданнях місцевих депутатів приймалися рішення у підтримку дій президента Януковича, на площі Свободи відбувались мітинги представників так званого антимайдану та працівників бюджетних установ, до яких застосовувався адміністративний тиск. Хоча відкритих зіткнень з поліцією не відбувалось, все ж, за словами активістів, було кілька випадків переслідувань, зокрема побиття Станіслава Трошина, побиті вікна у помешканні Валентини Крицак, тощо [5, с. 269].

Основними формами діяльності херсонських мітингувальників стали інформаційна робота, блокування неприпустимих рішень міської та обласної ради, а також проведення численних акцій для привернення уваги громадськості. Зокрема 2 грудня 2013 року активісти заблокували прийняття рішення Херсонської міської ради, Галина Бахматова так згадує про ці події: «Міська рада оголосила на своїй сесії, що вона збирається приймати рішення щодо звернення до президента, до Верховної ради щодо силового розгону майдану. І тоді 200 людей з херсонського майдану мирно зайшли до міської ради, до заступника в.о. голови міськради звернулися, вимагали та добилися свого, що Херсонська міська рада не прийняла того звернення» [3].

У грудні 2013 року у Херсоні пройшли кілька мирних акцій. наприклад «Збий будку», яка стала відповіддю на слова голови Херсонської ОДА М. Костяка, що майданівці нероби і не збили жодної будки у своєму житті. Активісти збили будку з написом «Костюку від народу» і віднесли під будівлю ОДА. У місті та околицях регулярно проводився автопробіг Автомайдану. Крім того у Херсоні провели акцію «Похорон Партії регіонів» з перевернутим портретом В. Януковича [5, с. 268-269].

У січні-лютому 2014 року події Революції Гідності стали більш трагічними та спричинили радикалізацію поглядів майданівців, але у Херсоні вдалося уникнути фізичного насилля та сутичок. За словами місцевих журналістів, херсонські можновладці хоч і були провідниками політики центру на місцях, проте не тягнули на уособлення абсолютного зла [2]. Тому херсонський Євромайдан був зосереджений на інформаційній та волонтерській допомозі Києву, багато активістів поїхали в столицю, щоб прийняти безпосередню участь у тих подіях.

Для Херсонщини логічним завершенням Євромайдану стало знесення пам'ятника Леніну 22 лютого 2014 року та відставка голови Херсонської ОДА М. Костяка [5, с. 270]. Але події у Криму змусили активістів задуматися про майбутній розвиток подій, вже на початку березня Валентина Крицак прибула на адміністративний кордон з Кримом і розгорнула волонтерський

штаб підтримки військових, адже наша область опинилась під безпосередньою загрозою російського вторгнення [5, с. 270]. Багато учасників херсонського Євромайдану мобілізувались до збройних сил та брали участь у бойових діях на Донбасі, багато з них загинули [2], але їх внесок у боротьбу за краще майбутнє для України та для свого рідного міста неоціненний.

Таким чином, події Революції Гідності на Херсонщині мали багато спільних рис з іншими регіонами України, але й багато у чому відрізнялися. Головною особливістю херсонського Євромайдану є мирний характер протестів, які мали форму мітингів, виступів, тематичних акцій, інформаційної діяльності, тощо. особливість географічного положення Херсонщини та її безпосереднє сусідство з Кримом, практично одразу переорієнтували діяльність активістів та волонтерів на підтримку військових та стримання російської агресії.

Список використаних джерел

1. «Голоси Революції Гідності»: Валентина Крицак. URL: https://www.youtube.com/watch?v=C7oTKhZi30I&list=PLitKIb_cEyqdw4nki_wpC9whDlwZRMEfC&index=14&ab_channel=UkrainianInstituteofNationalRemembrance (дата звернення: 31.03.2025).
2. Херсонський майдан: з неопублікованого. МОСТ. URL: https://most.ks.ua/news/url/hersonskij_majdan_iz_neizdannogo/ (дата звернення: 31.03.2025).
3. Мокляк А. «Жодного разу не шкодували, що вийшли на майдан. Ті події нас об'єднали». *Суспільне. Херсон*. URL: <https://suspilne.media/kherson/622381-zodnogo-razu-ne-skoduvali-so-vijsli-na-majdan-ti-podii-nas-obednali-hersonci-pro-desatu-ricnicu-revolucii-gidnosti/> (дата звернення: 31.03.2025).
4. Вірлич Є. Обличчя Євромайдану: як починалась Революція Гідності в Херсоні. *Кавун.City*. URL: <https://kavun.city/articles/52704/oblichchya->

[evromajdanu-yak-pochinalas-revolyuciya-gidnosti-v-hersoni](#)

(дата

звернення: 31.03.2025).

5. Майдан від першої особи. Регіональний вимір. Вип. 3: у 2-х частинах.
Ч. 2. Львівська – Чернігівська області / відп. ред. Т. Привалко. К.:
К.І.С., 2018. 432 с.